

Datum: 2025-04-10
Diarienummer: 2025-2497-2

Mottagare:
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm
Referens:

Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter (SOU 2025:2)

Säkerhetspolisen har följande synpunkter på kommitténs förslag angående dels rätten till domstolsprövning, dels fråntagande av medborgarskap.

I övrigt har Säkerhetspolisen ingen erinran mot betänkandet.

4.7.2 Regleringens utformning

Säkerhetspolisen delar kommitténs bedömningar *att* det finns goda skäl för att det även fortsättningsvis bör vara möjligt för lagstiftaren/normgivaren att begränsa rätten till prövning i domstol i de fall en sådan begränsning inte strider mot europarätten, samt *att* vissa typer av myndighetsbeslut med hänvisning till Sveriges säkerhet även fortsättningsvis behöver kunna överklagas endast till regeringen.

Säkerhetspolisen välkomnar att kommittén med sitt förslag endast önskar grundlagsfästa den rätt till domstolsprövning som redan finns, utan att ändra gällande ordning.

Detta sagt kan det finnas risk att kommitténs författningsförslag i denna del tolkas som att det ger uttryck för en mer långtgående rätt till domstolsprövning än motiven ger uttryck för.

7.9.3 Regleringens utformning

Säkerhetspolisen delar kommitténs bedömning att en grundlagsbestämmelse som uttömmande anger de brott som kan föranleda fråntagande av medborgarskap skulle behöva vara omfattande och därför skulle bryta mot den struktur som regleringen i 2 kap. RF har i övrigt. Den i grundlagen föreslagna bestämmelsen med syfte att möjliggöra föreskrifter om fråntagande av medborgarskap vid brott behöver således vara öppen.

Säkerhetspolisen har ingen erinran mot kommitténs författningsförslag i denna del, vilket lyder: "Det får dock föreskrivas att medborgarskapet ska fråntas den som är medborgare i en annan stat och som [...] 2. har dömts för brott som allvarligt hotar rikets säkerhet eller brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion."

Säkerhetspolisen menar dock att vad som utgör brott som allvarligt hotar rikets säkerhet behöver förtydligas. Detta särskilt eftersom det får anses oklart i vilken utsträckning terroristbrott enligt 4 § terroristbrottslagen (2022:666) avses omfattas.

Av motivtexten (s. 205) kan anses följa att terroristbrott utgör ett exempel på sådan brottslighet som avses omfattas:

Vidare kan exempelvis terroristbrott liksom sabotagebrotten enligt 13 kap. brottsbalken – beroende på omständigheterna – utgöra brott mot Sveriges säkerhet. Även brott mot straffbestämmelser som primärt har till syfte att skydda andra slag av intressen än staten kan, beroende på omständigheterna, ses som ett allvarligt hot mot rikets säkerhet.

Datum: 2025-04-10

Diarienummer: 2025-2497-2

Noteras kan att ovanstående stycke följs av en uppräkningslista som inte innefattar terroristbrott, men som inte heller är uttömmande (s. 206):

Med brott som allvarligt hotar rikets säkerhet avses enligt kommittén främst brott mot straffbestämmelser som finns i 18, 19 och 22 kap. brottsbalken, som syftar till att primärt skydda staten.

Huruvida motiven ska läsas som att de ger uttryck för att terroristbrott avses omfattas blir inte tydligare i förslaget till författningskommentar (s. 310):

Med begreppet brott som allvarligt hotar rikets säkerhet avses främst brott mot straffbestämmelser i 18, 19 och 22 kap. brottsbalken, till skydd för staten. Brott som allvarligt hotar rikets säkerhet är således t.ex. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, uppror och landsförräderi. Även brott mot straffbestämmelser som har till syfte att skydda andra slag av intressen än staten kan dock utgöra ett allvarligt hot mot rikets säkerhet. *Begreppet brott som allvarligt hotar rikets säkerhet omfattar emellertid inte brott mot straffbestämmelser som primärt avser att skydda andra intressen än staten, även om ett sådant brott – beroende på omständigheterna – kan utgöra ett allvarligt hot mot rikets säkerhet.* (Vår kursivering)

Frågan om, och i sådant fall i vilken utsträckning, terroristbrott avses omfattas lämnas, i och med ovanstående formuleringar i motiven och då särskilt den kursiverade meningen, hängande i luften.

Angående terroristbrott bör i detta sammanhang särskilt noteras att det krav på kvalificerat uppsåt som föreligger kan skifta. Enligt 4 § första stycket 2 terroristbrottslagen ska en gärning, för att bedömas som terroristbrott, begås i avsikt att

- a. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en del av en befolkning,
- b. otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
- c. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i ett land eller i en mellanstatlig organisation.

Detta väcker frågan om det, oberoende av vilken form av kvalificerat uppsåt som föreligger, går att säga att straffbestämmelsen om terroristbrott primärt avser att skydda staten på det sätt som kommittén i betänkandet menar utgör ett krav.

Förutsatt att detta är vad regeringen och lagstiftaren önskar, skulle motiven till den föreslagna bestämmelsen kunna förtydligas enligt följande. Brottskatalogen i 3 § förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen skulle kunna anges utgöra ett lämpligt avstamp när det kommer till att ringa in vilka typer av brott som anses hota rikets säkerhet. I ett andra steg skulle frågan om vilka brott som *allvarligt* hotar rikets säkerhet lämpligen kunna avgöras med hänvisning till att gärningens straffvärde uppgår till minst fängelse viss tid.

Detta remissvar har beslutats av chefsjuristen Per Lagerud efter föredragning av verksjuristen Robert Tolonen Scherman.